

ZWIĄZEK
POWIATÓW
POLSKICH

Stanowisko

XXXIII Zgromadzenia Ogólnego Związku Powiatów Polskich w sprawie koniecznych zmian w zakresie wydatkowania środków Funduszu Pracy

Karpacz, 17 czerwca 2026 roku

Zgromadzenie Ogólne Związku Powiatów Polskich wnosi o niezwłoczne podjęcie działań legislacyjnych mających na celu zagwarantowanie corocznie w budżecie państwa odpowiednich środków na finansowanie form pomocy osobom bezrobotnym i poszukującym pracy, przez wprowadzenie w ustawie z dnia 20 marca 2025 r. o rynku pracy i służbach zatrudnienia przepisu, zgodnie z którym na finansowanie form pomocy, o których mowa w art. 300 ust. 2 ustawy w danym roku budżetowym przeznaczają się środki w wysokości nie niższej niż 35% przychodów Funduszu Pracy uzyskanych ze składek na Fundusz Pracy w roku poprzedzającym rok, w którym sporządzany jest plan finansowy Funduszu Pracy.

Zgodnie z art. 65 ust. 5 Konstytucji władze publiczne prowadzą politykę zmierzającą do pełnego, produktywnego zatrudnienia poprzez realizowanie programów zwalczania bezrobocia, w tym organizowanie i wspieranie poradnictwa i szkolenia zawodowego oraz robót publicznych i prac interwencyjnych. Nowa ustawa o rynku pracy i służbach zatrudnienia umożliwiła wszystkim rolnikom rejestrowanie się jako osoby bezrobotne oraz dała szersze możliwości udzielania pomocy osobom poszukującym pracy. W projekcie Strategii Rozwoju Polski do 2035 r. jako jedno z działań przewidziano dopasowanie działalności urzędów pracy do potrzeb rynku pracy poprzez aktywizację zawodową. W opisie działania wskazano, że szczególne wsparcie kierunkowe otrzymają osoby młode, seniorzy, osoby z niepełnosprawnościami, kobiety po urodzeniu dziecka oraz osoby pracujące w rolnictwie pragnące się przekwalifikować. Zadań tych nie da się jednak realizować bez odpowiednich środków finansowych. Tymczasem w porównaniu do 2025 r. w 2026 r. doszło do bezprecedensowego obniżenia środków na działania aktywizujące osoby bezrobotne i poszukujące pracy z 3,6 mld zł do 2,1 mld zł. Sytuację dodatkowo pogarsza fakt, że znaczna część z pomniejszonej puli środków przeznaczona jest na finansowanie programów Europejskiego Funduszu Społecznego, w konsekwencji część samorządów powiatowych (wszystkie z województw: opolskiego i łódzkiego) została w ogóle pozbawiona możliwości udzielania pomocy osobom bezrobotnym i poszukującym pracy, a w wielu innych środki, jakimi dysponują powiaty na udzielanie pomocy, spadły o kilkadziesiąt procent.

Środki z Funduszu Pracy pochodzą głównie ze składek pracodawców. Sam Funduszu powstał 30 lat temu, po to aby łagodzić skutki bezrobocia oraz wspierać rozwój rynku pracy. Od kilku lat można jednak zaobserwować, że wydatki na aktywizację bezrobotnych i poszukujących pracy względem wpływów ze składek są na co raz niższym poziomie. W 2022 r. było to 66%, w 2023 42%, w 2024 39%, w 2025 35%, w 2026 tylko 19%.

Niezależnie od postulowanej zmiany domagamy się, aby w roku 2026 r. dokonać zwiększenia środków w planie finansowym Funduszu Pracy na finansowanie form pomocy dla osób bezrobotnych i poszukujących pracy.

Drugą istotną zmianą, o jaką postulujemy, jest wprowadzenie zasady, że środki na podjęcie działalności gospodarczej dla osób bezrobotnych przyznawane są w kwotach netto (tj. bez podatku od towarów i usług). Zgodnie z obowiązującym art. 152 ust. 1 ustawy o rynku pracy i służbach zatrudnienia, jeżeli osoba, która otrzymała dofinansowanie podjęcia działalności gospodarczej, nabędzie prawo do obniżenia kwoty podatku od towarów i usług należnego o kwotę podatku naliczonego, jest obowiązana do zwrotu równowartości podatku od towarów i usług zakupionych w ramach umowy. Powiatowe urzędy pracy nie mają jednak narzędzi do samodzielnego monitorowania przez wiele lat od zawarcia umowy, czy i kiedy dana osoba nabyła prawo do obniżenia kwoty podatku VAT o podatek naliczony. Osoby, które otrzymały dofinansowanie z reguły nie informują o tym powiatowych urzędów pracy, a współpraca w tym zakresie z administracją skarbową często zależy od dobrej woli naczelników urzędów skarbowych. Z drugiej strony potencjalne negatywne konsekwencje dla powiatów są daleko idące. Poza koniecznością prowadzenia postępowań o zwrot środków przeciwko osobom, które nie dokonały zwrotu dobrowolnie, powiaty narażone są na ponoszenie odpowiedzialności finansowej związanej z niekwalifikowalnością części wydatków w przypadku pomocy udzielanej w ramach projektów EFS. Analogiczne problemy, tylko na mniejszą skalę, mogą pojawić się przy innych formach pomocy, takich jak wyposażenie i doposażenie stanowisk pracy oraz przyznanie środków na założenie lub przystąpienie do spółdzielni socjalnej.

Przewodniczący
XXXIII Zgromadzenia Ogólnego
Związku Powiatów Polskich
Andrzej Płonka

